

**Др АНДРЕЈ ЛЕОНИДОВИЧ ШЕМЈАКИН
(1960–2018)**

Недавно, 8. марта 2018, изненада је у родној Тули преминуо Андреј Леонидович Шемјакин, велики руски историчар, изузетан познавалац српске историје друге половине XIX и првих деценија XX века и искрени пријатељ Србије и српског народа. Припадао је кругу изузетних историчара образованих на Катедри за историју Јужних и Западних Словена Историјског факултета Московског државног универзитета „М. В. Ломоносов“ под руководством професора Виктора Георгиевича Карасјова, који је своја интересовања везана за историју политичких покрета и идеја у нововековној српској држави пренео на широк круг својих дипломаца. Предложивши 1984. младом дипломцу Андреју Шемјакину да за тему свог дипломског рада изабере истраживање о политичкој делатности Николе Пашића, професор Карасјов је одредио његов будући истраживачки и животни пут. Започевши истраживања о Николи Пашићу и историји српског радикализма у годинама кад су се те теме и у српској историографији отварале с посебним истраживачким жаром трајно се везао за српску средину. Након успешно одбрањене кандидатске дисертације, отворила су му се врата Института за словенске студије Руске академије наука – храма руске србистике и централног места окупљања руских историчара и филолога опредељених к изучавању српске прошлости, језика и културе. У матичном институту је од 1989. прешао пут од млађег научног сарадника до главног научног сарадника обављајући дужности руководиоца одељења и заменика директора.

Опредељење Андреја Шемјакина за бављење историјом српских радикала и осветљавањем политичке делатности Николе Пашића је представљало његово континуирано настојање да се упорним и преданим радом осветле догађаји из минулих времена и објасне политички и модернизацијски процеси у Србији на прелому два века. Широко конципиран и темељно заснован рад на сторији српског радикализма резултирао је низом монографија, зборника докумената и десетинама истраживачких радова објављених у најпознатијим и научно најутицајнијим часописима и зборницима радова. Модернизацијски процеси у Србији и протвечности

главних праваца развоја српског друштва су представљали другу истраживачку преокупацију Андреја Шемјакина. Тежећи да ослика суштину модернизације на Балкану кроз призму живота и различитих видова деловања балканског човека, покренуо је широку едицију симболично одређену као „Живот човека на Балкану“ у оквиру које је, кроз шест колоритних томова, представљен истраживачки напор московске школе српске историје, коју је он својим истраживачким талентом, личним шармом и харизмом персонализовао, дајући јој посебно, надалеко препознатљиво обележје. Започео је и засновао обимна имаголошка истраживања везана за проблематику међусобне перцепције српског и руског народа. Суочавајући историјске изворе с обе стране потврдио је многе постојеће претпоставке, али и оспорио низ традиционално укорењених митова и стереотипа који су се из дневно-политичких форми неретко преливали и у научни живот. Посебан круг његових истраживачких настојања се односио на историју српско-руских веза током Првог светског рата, руску помоћ Србији у годинама великог сукоба, као и на питања везана за однос Русије према проблему стварања југословенске државе. Оштро се супротстављајући тенденцијама противним традиционалним методама и поставкама историјске науке, упорно је бранио став да се прошлост не може мењати и прилагођавати актуелним политичким тенденцијама.

Систематска истраживања започета у студентским данима у Србији су се, упркос тешким економским приликама последњих година XX века, претворила у постојани напорни рад у српским архивима и библиотекама. Његова везаност за српску средину се није очитовала само у истраживачком и историографском смислу. Често долазећи у Србију и враћајући се местима која је посебно волео, био је редован учесник научних скупова и конференција. Спреман на полемику и размену научних ставова и погледа, поштовао је и уважавао саговорника чинећи разговор живим и динамичним, али никада непријатељским. Колеге историчаре није сматрао само сарадницима на напорном заједничком послу, већ и личним пријатељима с којима је одржавао блиске, а неретко и породичне везе. Посебан однос је гајио према млађим колегама, с којима је несебично делио своја знања и искуства. Знао је да охрабри, али и одлучно стане у заштиту својих млађих пријатеља и сарадника. Захваљујући његовом упорном раду и ведром духу, многе научне везе су успостављене, а већ постојеће проширене, многи проблеми превазиђени, а многи пројекти започети. Низ пројеката, започетих радова и идеја за будућу српско-руску историографску сарадњу је остао нереализован и недоречен. Његов ведар лик, научно прегнуће и надљудска посвећеност историографском раду остаће у трајном сећању широког круга његових пријатеља и представљати узор будућим генерацијама српских и руских историчара.

Александар ЖИВОТИЋ